

Visie op de Czaar Peterbuurt/Oostenburg

*Verslag van de totstandkoming van de buurtspiegel en een
buurtvisie van bewoners en ondernemers*

Dr. Sima Nieborg
Bewoners en ondernemers Czaar Peterbuurt/Oostenburg

September 2005

Inhoud

Voorwoord	5
1 Inleiding	7
1.1 Aanleiding tot de buurtspiegel in de Czaar Peterbuurt/ Oostenburg	7
1.2 Doelstellingen van de buurtspiegels	9
1.3 De buurtspiegel en buurtvisie in grote lijnen	10
2 De Czaar Peterbuurt/Oostenburg	13
3 Werkwijze buurtspiegel	19
3.1 Inleiding	19
3.2 Samenstelling en werving	19
3.3 Bijeenkomsten	20
4 Buurtvisie	27
4.1 Sterke kanten op het gebied van samenleven, fysiek-sociale aspecten en veiligheid	28
4.2 Zwakke kanten op het gebied van samenleven, fysiek-sociale aspecten en veiligheid	31
4.3 Kansen	37
4.4 Bedreigingen: verlies aan sociale cohesie en verslechtering woonomgeving	39
4.5 Aanbevelingen	41
4.5.1 Sociale duurzaamheid; aanbevelingen om het samenleven en de sociaal-fysieke kant te versterken	41
4.5.2 Normen en waarden; aanspreken op gedrag; aanbevelingen om veiligheid vanuit de bewoners te versterken	45
4.5.3 Eigen verantwoordelijkheid; oppakken wat je als buurt zelf kan doen (in afstemming op deelgemeente, organisaties en beroepskrachten)	46

5	Resultaten en toekomst van de buurtspiegel	47
	Literatuur	51
Bijlage 1	Buurtvisie in schema	53
Bijlage 2	Deelnemers aan de buurtspiegel: gerealiseerde afspiegeling van de buurt	59

Voorwoord

Dit verslag betreft een buurtvisie met aanbevelingen voor het stadsdeel en andere partners die zich richten op de toekomstige ontwikkeling van de Czaar Peter-buurt/Oostenburg. De buurtvisie is ontwikkeld door een buurtspiegel: een brede afspiegeling van bewoners, ondernemers en kinderen uit de buurt. Deze groep is gedurende het najaar van 2004 en het voorjaar van 2005 vijf keer bijeen geweest. De ondernemers hebben zich in een gezamenlijke bijeenkomst over de toekomst van de buurt gebogen.

Er is met groot enthousiasme gewerkt aan de totstandkoming van de buurtvisie en de aanbevelingen. De bewoners en ondernemers voelen zich 'de ogen en de oren' van de buurt. Zij weten wat er speelt en kennen de buurt als geen ander. Vanuit hun betrokkenheid zijn zij bereid de vinger aan de pols te houden en daarmee een blijvend klankbord te zijn voor het stadsdeel als het gaat om de toekomstige ontwikkeling van de buurt.

De leden van de buurtspiegel

Inleiding

1.1 Aanleiding tot de buurtspiegel in de Czaar Peterbuurt/Oostenburg

Het wijkcentrum Oostelijke Binnenstad heeft medio 2004 subsidie verkregen van het Stadsdeel Amsterdam-Centrum om buurtspiegels in verschillende buurten van de wijk op te zetten. Dit was het gevolg van het advies naar aanleiding van de nota van de PvdA betreffende 'buurtvisies in de binnenstad'. De buurtvisie biedt voor het stadsdeel mogelijkheden om op buurtniveau de bewoners en gebruikers te betrekken bij het beleid van het stadsdeel. De buurtvisies moeten voldoen aan de volgende criteria:

- een buurtvisie is een document van alle partijen (buurtbewoners en ondernemers) in de buurt met daarin een sterkte/zwakteanalyse ten aanzien van leefbaarheid en veiligheid;
- een buurtvisie moet op eenvoudige wijze betrokken kunnen worden bij de visieontwikkelingen van de rayons;
- een buurtvisie bevat ter bevordering van de leefbaarheid in de buurt concrete aanbevelingen en voornemens van buurtbewoners en ondernemers.

Het Wijkcentrum Oostelijke Binnenstad wil de buurtpanels (in het vervolg 'buurtspiegels' te noemen) in de verschillende buurten van de wijk stimuleren. Men is daarbij geïnspireerd door de buurtpanels, die de Stichting De Wijk in verschillende Amsterdamse wijken, te weten in de Transvaalbuurt (Oost), in de Van der Pekbuurt (Noord) en in Geuzenveld (West), heeft opgezet.

Belangrijke verschillen tussen de Amsterdamse wijken waarin buurtpanels zijn opgezet en de Oostelijke Binnenstad zijn:

- De Oostelijke Binnenstad kent al een aantal goedlopende werkgroepen en bewonerscomités, hoewel de organisatiegraad per buurt verschilt.
- Het wijkcentrum heeft door zijn jarenlange activiteiten een omvangrijk netwerk van contacten in de wijk opgebouwd.
- De Oostelijke Binnenstad heeft weliswaar een diversiteit aan problemen, maar is geen probleemwijk.

Het wijkcentrum kiest voor de term 'buurtspiegel'. Hiermee wordt aangegeven dat het panel zoveel mogelijk een afspiegeling vormt van de bevolkingssamenstelling van de buurt en van de ideeën, belangen en wensen van de bewoners ervan.

Voorts geeft het panel gelegenheid tot bespiegeling over wonen en leven in de buurten. Het is de bedoeling dat elke buurt-(combinatie) in de oostelijke binnenstad, te weten de Czaar Peterbuurt/Oostenburg, Kattenburg/Wittenburg, Kadijken/Oranje Nassau Kazerne, Plantage, en Weesperbuurt zijn eigen buurtspiegel krijgt. De Czaar Peterbuurt/Oostenburg is de buurt waarin met een buurtspiegel zal worden gestart. Dit is een bewuste keuze, omdat er daar relatief vrij veel gebeurt: er komt een nieuwe wijk (Het Funen), er is pas een tramlijn aangelegd en er worden blokken gesloopt en gerestaureerd. Later zal het concept ook op andere wijken worden toegepast.

De nieuwe buurtspiegels mogen geen concurrentie betekenen voor de bestaande bewonersgroepen en -overleggen, maar moeten ze aanvullen en versterken:

Zoals gezegd zijn ze vooral bedoeld als nieuwe vorm van participatie ter ontwikkeling van een buurtvisie. De werkwijze om dit te bereiken is als volgt:

- Voor de buurtspiegels zullen vooral bewoners worden uitgenodigd die niet al deelnemen aan andere groepen in de buurt.
- De voornaamste activiteit van de buurtspiegels zal zijn het ontwikkelen van een buurtvisie.
- De buurtspiegels zullen zich beraden hoe bepaalde groepen bewoners beter bereikt kunnen worden en meer betrokken kunnen worden bij de buurt.

- De buurtspiegels zullen geen publieksactiviteiten organiseren (dat doen bewoners- en werkgroepen al).
- De buurtspiegels zullen geen coördinerende rol proberen te spelen (dat doen de buurtoverleggen en het voortgangsoverleg met het stadsdeel al).

1.2 Doelstellingen van de buurtspiegels

Het algemene doel van de buurtspiegels is de betrokkenheid van bewoners bij hun eigen woonomgeving te vergroten en een buurtvisie te ontwikkelen. In de eerste en voornaamste plaats wil het wijkcentrum graag op een andere manier dan gebruikelijk met bewoners in contact komen om te achterhalen wat bewoners van hun wijk vinden en of ze er iets aan willen veranderen of juist niet. Meestal vinden contacten via bewonersgroepen plaats, maar een breder inzicht en een bredere invalshoek is gewenst.

In de tweede plaats kunnen de buurtspiegels een rol hebben in het toetsen van toekomstige beleidsplannen aan de wensen en ideeën van de wijkbewoners.

In de derde plaats ziet het wijkcentrum buurtspiegels als een middel om te bepalen welke effecten bereikt kunnen worden en welke criteria voor de meting van die effecten geschikt zijn. De buurtspiegel is in feite een toepassing van een interactieve sterkte-zwakke analyse. Een interactieve sterkte-zwakke analyse biedt een overzicht van de sterke en zwakke punten van een gebied en de kansen en bedreigingen die op een gebied afkomen (ook wel SWOT genoemd: strengths, weaknesses, opportunities, threats). Een dergelijke analyse wordt door of met behulp van bewoners en gebruikers van het gebied gemaakt.

De uiteindelijke doelen van de buurtspiegels zijn dus:

- Het versterken van de sociale cohesie in de buurten en in de wijk.
- Het vormen van een bron van signalering en informatie.

Het ontwikkelen van een buurtvisie houdt de volgende elementen in:

- Een visie op de ontwikkeling en de sociale duurzaamheid van de wijk.
- Een kader voor het uitoefenen van eigen verantwoordelijkheid voor de individuele en collectieve leefruimte.
- Afspraken over minimale gemeenschappelijke normen en waarden.

Hiervoor kunnen de volgende kernwoorden worden gebruikt:

“Fijne wijk - houden zo”! (sociale duurzaamheid)

“De wijk, dat ben je zelf” (eigen verantwoordelijkheid)

“Dat kan echt niet!” (normen en waarden)

De verwachting vooraf is dat de buurtspiegel als het ware een steen gaat gooien in de buurtvijver, die daarvoor nog als een spiegel was. De steen veroorzaakt steeds grotere kringen, die buurtbewoners in beweging brengen. De leden van de buurtspiegel vormen de kern. Van hen wordt verwacht dat ze regelmatig (eens in de 6 à 8 weken) vergaderen, meedenken, meningen geven en voorstellen doen. Rondom deze kern kan een tweede kring van buurtbewoners ontstaan, die niet mee (willen) vergaderen, maar wel erg betrokken zijn bij de buurtspiegels en bij het leven in de buurt. Zij kunnen bijvoorbeeld helpen bij het peilen van de buurt, zoals observeren en gesprekken voeren bij de supermarkt, op het plein etc. De buurtspiegels zullen worden ondersteund door professionals van het wijkcentrum en door deskundigen van buiten, die worden ingehuurd voor specifieke taken.

1.3 De buurtspiegel en buurtvisie in grote lijnen

Dit verslag betreft de buurtvisie van bewoners en ondernemers van de Czaar Peterbuurt/Oostenburg. Deze buurtvisie is tot stand gekomen op basis van een vijftal bijeenkomsten van buurtbewoners die samen een buurtspiegel vormen. Ook heeft een bijeenkomst met ondernemers uit de buurt plaatsgevonden. De bijeenkomsten zijn gehouden in de periode van november 2004 tot juni 2005. Er namen in totaal 19 mensen deel. In hoofdstuk 2 staan achtergrondgegevens over de buurt. De werkwijze van de buurtspiegel staat beschreven in hoofdstuk 3.

De bewoners en ondernemers hebben een visie op (de toekomst van) de buurt ontwikkeld door het benoemen van sterke en zwakke kanten van de buurt, van kansen en bedreigingen. Deze liggen op het gebied van samenleven in de buurt, wonen, verkeer en voorzieningen. Dit valt te lezen in hoofdstuk 4. Drie verhalen van kinderen over de buurt zijn in de tekst ter illustratie opgenomen.

De buurtvisie eindigt met aanbevelingen (paragraaf 4.5). Deze zijn onderverdeeld naar ten eerste sociale duurzaamheid: identiteit van de buurt, cultuur, bedrijvigheid, brandveiligheid, samenleven en verkeer. Kinderen en jongeren en ondernemers komen apart aan de orde. In de tweede plaats liggen de aanbevelingen ook

op het gebied van waarden en normen en de (eigen) verantwoordelijkheid. De buurtvisie eindigt met de resultaten en het voortbestaan van de buurtspiegel (hoofdstuk 5). Resultaat is niet alleen dat er een buurtvisie vanuit de bewoners ligt, maar ook dat er groep bewoners en ondernemers is die zich blijvend wil inzetten voor de buurt. Daarnaast zetten enkele ondernemers zich in om een winkeliersvereniging op te richten.

2

De Czaar Peterbuurt/Oostenburg

Oostenburg, de Czaar Peterbuurt en het Funen zijn gelegen tussen de Wittenburgervaart in het westen, de sporenboog in het noorden en oosten en de Nieuwe Vaart/Cruquiuskade in het zuiden. Ze vormen het meest noordoostelijk gelegen deel van de binnenstad.

Oostenburg, de Czaar Peterbuurt en het Funen tellen gezamenlijk circa 4000 inwoners, waarvan zo'n 50% van niet-Nederlandse afkomst is. Er staan circa. 2300 woningen, waarvan ongeveer 83% sociale verhuur, 5% eigenaar-bewoners en 12% particuliere verhuur.

Bijna driekwart van de woningvoorraad bestaat uit kleine woningen (1 of 2 kamers).

De Czaar Peterbuurt is een typisch voorbeeld van een 19e eeuwse arbeiderswijk: lange rechte, veelal smalle straten, smalle ondiepe woningen en een hoge bebouwingsdichtheid. In de afgelopen decennia is veel van de oorspronkelijke bebouwing vervangen door nieuwbouw. Centraal door de buurt, van noord naar zuid, loopt de Czaar Peterstraat, die samen met de meer westelijk gelegen Kattenburgerstraat, de oostelijke binnenstad verbindt met het oostelijk havengebied. De - betrekkelijk weinige winkels, bedrijfjes en horecavestigingen zijn dan ook met name langs deze straat gevestigd.

Oostenburg is een van de drie oostelijke eilanden. De buurt kent een geschiedenis die teruggaat tot aan de 17^e eeuw, de tijd van de VOC. Van dat verleden is nog weinig tastbaars overgebleven. Enkel de twee historische gebouwen van de Admiraliteit en de VOC aan de Oostenburgergracht herinneren nog aan die tijd.

Door de eeuwen heen is Oostenburg altijd een “werkeiland” geweest. Het hele noordelijk deel van het eiland, tussen de Oostenburgerdwarsvaart en de sporenboog, heeft nog steeds een bedrijfsbestemming en zal dat ook in de toekomst houden. Naast de Van Gendthallen, vijf monumentale loodsen van het voorheen hier gevestigde Werkspoor, vormt het nieuwe INIT-gebouw de grootste blikvanger. In dit enorme glazen bedrijfsverzamelgebouw vestigen zich, naast de Reiniging Binnenstad en Het Parool, steeds meer bedrijven. Ook in bestaande gebouwen elders op het terrein trekt de bedrijvigheid weer sterk aan. De Amsterdam Convention Factory en de Theaterfabriek Amsterdam zijn hiervan inmiddels bekende voorbeelden.

Woningen zijn te vinden op het zuidelijk deel van Oostenburg. Hier is in het kader van de stadsvernieuwing op voormalige bedrijfsterreinen veel nieuwbouw verrezen.

De enige woonbebouwing die het eiland daarvoor kende is echter ook nog intact gebleven. Dat plukje oudbouw, de eerste sociale woningbouw van Nederland, ligt in de hoek van de Wittenburgervaart en Oostenburgerdwarsvaart. Temidden van de nieuwbouw is een gemeentelijke sporthal gebouwd. Voor winkels en horeca zijn de Oostenburgers geheel aangewezen op de omringende buurten.

De uitbreidingen van Amsterdam in de 17^e eeuw vonden voor het grootste deel plaats aan de oostkant van de stad, waarbij buitendijks land bij de stad werd ingelijfd, of, zoals het geval met Kattenburg, Wittenburg en Oostenburg, kunstmatige eilanden in het IJ werden aangelegd. In 1664 werd een verdedigingswal met 26 bolwerken om de uitgebreide stad aangelegd en kreeg Amsterdam zijn huidige halve maanvorm. Op de bolwerken verrezen molens, waarvan er één, De Gooyer, nog steeds op 't Funen te bewonderen is. Binnen de verdedigingswal ontstond de nieuwe stad, met aan de oostkant het Funen (de huidige Czaar Peterbuurt). In dezelfde periode vestigde de VOC zich op Oostenburg en bouwde er een grote scheepstimmerwerf, met bedrijfsgebouwen, een kolossaal magazijn, lijnbanen en een grote houtzaagmolen. In 1697 woonde Czaar Peter de Grote vier maanden op het Funen en leerde op de werf van de VOC schepen bouwen. De VOC zou anderhalve eeuw op Oostenburg blijven en er honderden schepen bouwen. Begin 19^e eeuw verdween de grote scheepsbouw van de oostelijke eilanden en vestigde een zekere Paul van Vlissingen op Oostenburg een smederij en een werkplaats voor reparatie van stoommachines. Dit bedrijfje zou uitgroeien tot de grote machinefabriek van Werkspoor (later Stork), die tot voor kort op het eiland was gevestigd.

Na 1860 werden plannen gemaakt om de stadswal te slopen, teneinde de stad in het omliggende land uit te kunnen breiden. Kort daarna werd, als onderdeel van het plan-Kalff (aanleg van de 19^e-eeuwse gordel) een begin gemaakt met de bouw van de Czaar Peterbuurt. De hoofdrichting van de straten werd afgeleid van de lijnbanen en de vestingwerken. Binnen de afbakening van de spoorlijn, die inmiddels was aangelegd van het Centraal Station naar het Rhijnspoorplein, werden in een krappe verkaveling zoveel mogelijk bouwblokken gerealiseerd. In het zuidelijk deel van de buurt verrezen woninkjes voor de arbeiders van Werkspoor, terwijl elders voornamelijk door particulieren werd gebouwd. Aan de kop van de Czaar Peterstraat ontstond de nog steeds bestaande Oosterspeeltuin, de eerste in Nederland.

Rond 1900 was de bebouwing van de buurt vrijwel voltooid, waarna deze tot aan de zeventiger jaren van de vorige eeuw weinig meer van aanzien zou veranderen.

Nog afgezien van het feit dat de meeste woningen in de Czaar Peterbuurt niet meer aan de eisen van de moderne tijd voldeden, bleek in de 70er jaren van de vorige eeuw een deel van de bebouwing in een zodanig slechte staat te verkeren dat ingrijpen noodzakelijk was. Mede onder druk van bewoners werd afgezien van totale reconstructie en gekozen voor gefaseerde vernieuwing met handhaving van het bestaande stratenpatroon. Her en der vielen gaten in de buurt, die met nieuwbouw werden opgevuld. Door de sloop van de Rijkskledingmagazijnen aan de Conradstraat werd de buurt verbonden met Oostenburg, waar inmiddels op het zuidelijk deel op voormalige bedrijfsterreinen honderden nieuwe woningen werden gerealiseerd. In dezelfde periode werd het rangeerterrein ten oosten van de buurt opgeheven en kwam er in de oksel, gevormd door de sporenboog en de Nieuwe Vaart, ruimte vrij voor woningbouw.

Het zou echter nog tot aan het begin van de 21^e eeuw duren voor hier daadwerkelijk de eerste woningen verrezen. Deze nieuwe buurt kreeg de oude naam van de Czaar Peterbuurt “het Funen”. Behalve woningen in de sociale huursector zal een flink aantal koopwoningen worden gerealiseerd (70% van het totaal). Tevens worden er 40 aangepaste woningen (wibo’s) en 55 studentenwoningen opgeleverd. In totaal zal op het nieuwbouwtterrein 550 woningen worden gebouwd voor naar verwachting 1200 mensen, waaronder ongeveer 100 kinderen in de leeftijd van 0 tot 18.

Eveneens recentelijk is, ondanks protest van de buurt, tramlijn 10 via de Sarphatistraat en de Czaar Peterstraat verlengd tot aan het oostelijk havengebied.

Een aantal jaren geleden groeide het besef dat de Czaar Peterbuurt kampt met een scala aan problemen. De vele kleine woningen maken het tot een doorgangsbuurt, wat niet bevorderlijk is voor de sociale cohesie. Verder is nog steeds een groot deel van de bebouwing hoognodig aan verbetering of vernieuwing toe en is er al jaren sprake van een teruglopend voorzieningenniveau. Gevoegd bij van tijd tot tijd overlast van drugsverslaafden en randgroepjongeren maakt dit de Czaar Peterbuurt tot een zorgenkindje in de oostelijke binnenstad. Door middel van een “gebiedsgerichte aanpak”, waarin de problemen integraal en in onderlinge samenhang worden bekeken en getackeld, tracht het stadsdeel in -samenwerking met woningcorporaties, projectontwikkelaars en wijkinstellingen- deze negatieve ontwikkeling om te buigen.

Ondanks de keuze voor behoud en herstel van de buurt, staat het blok N44, ook wel bekend als de “Dubbeltjespanden” op de nominatie om geheel gesloopt te worden. De Woningbouwvereniging acht renovatie onrendabel en te duur. De

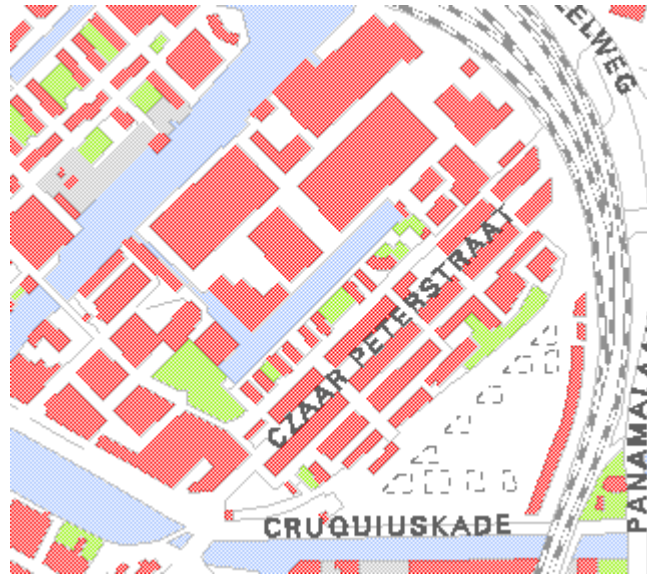
nieuwbouw wordt onderdeel van de te ontwikkelen *woonzorgzone*. In de nieuwbouw komen 45 aangepaste woningen plus service (bibliotheek, restaurant, huisarts, fysiotherapie, welzijnsloket etc). Het idee erachter is dat iedereen in de wijk kan blijven wonen in alle fases van zijn of haar leven. Een woonzorgzone is een buurt met een hoog serviceniveau en een dienstencentrum, van waaruit zorg en service aan alle buurtbewoners (jong en oud) verleend kan worden en waarbij in de nabije omgeving zoveel mogelijk nieuwe en bestaande woningen levensloopbestendig gemaakt worden.

Op de plek van de oudste speeltuin van Nederland aan de kop van de Czaar Peterstraat bestaan er plannen om een grote supermarkt met parkeergarage te ontwikkelen. De speeltuin zal dan een plaats krijgen in de te ontwikkelen parkstrook in het Funen.

De Czaar Peterbuurt is van oudsher een buurt waarin naast gewoond, ook gewerkt werd (onder andere in de bedrijfsruimten in de plinten van de Czaar Peterstraat). In de jaren tachtig werden de winkels en bedrijven echter gedwongen te verhuizen naar de Eilandenboulevard. Het plan van het stadsdeel was om daar een winkellint maken. Dat is echter mislukt. Het gevolg is dat zowel in de Czaar Petersstraat als op de Eilandenboulevard nauwelijks winkels en bedrijven zijn. In het plan van aanpak Czaar Peterbuurt, gepresenteerd begin 2003, wil het Stadsdeel het tekort aan voorzieningen en de eenzijdigheid van het woonkarakter doorbreken. Er is dus een duidelijk tekort aan buurtvoorzieningen, met name voor de eerste levensbehoefte en aanvullende winkelvloer. Er is een straatmanager aangesteld om deze tekorten aan te vullen en zo de bedrijvigheid en levendigheid terug te brengen in de buurt.

In de buurt is een aantal bewonersgroepen actief, die zich op een specifiek onderwerp richten. De buurtgroep Petersburg was erg actief en focuste zich op lijn 10 en het behoud en herstel van de buurt en tegen sloop van onder andere de N44 panden. Omdat ze op die punten geen resultaat zagen, zijn ze teleurgesteld en gedemotiveerd geraakt. Het grootste deel van de groep is afgehaakt. Een aantal actieve bewoners in Oostenburg organiseren jaarlijks in samenwerking met het wijkcentrum en buurtbewoners van de andere eilanden een optocht door de buurten met als doel de sociale cohesie te versterken. Jaarlijks wordt er ook door buurtbewoners en wijkcentrum een buurtfeest in de Czaar Peterbuurt georganiseerd.

Verder is een grote groep Marokkaanse vrouwen actief, die met ondersteuning van het wijkcentrum een aantal projecten ontwikkelt ter bevordering van de integratie. Zoals gezegd zijn deze groepen meer gericht op één onderwerp. Bij het wijkcentrum bestaat behoefte aan ontwikkeling van een nieuwe vorm van bewonersparticipatie, een soort denktank met een brede oriëntatie: een buurtspiegel

3

Werkwijze buurtspiegel

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk geven we aan hoe in de Czaar Peterbuurt/Oostenburg gewerkt is aan de opzet van de buurtspiegel en het komen tot een buurtvisie.

3.2 Samenstelling en werving

Het wijkcentrum Oostelijke Binnenstad is begonnen met het samenstellen van criteria voor selectie van deelnemers aan de buurtspiegel.

De intentie is dat de buurtspiegels een goede afspiegeling worden van de buurt:

- demografisch: leeftijd, sekse, en etnische achtergrond;
- sociaal-economisch: huurders en eigenaar-bewoners, en ondernemers.

Verder moeten er bij voorkeur sleutelfiguren in zitten, mensen die de buurt goed kennen en een groot netwerk hebben waardoor ze anderen kunnen bereiken. Het moeten mensen zijn, die nog niet aan andere buurtgroepen of overkoepelende overleggen meedoen.

In de tweede helft van 2004 zijn gedurende een half jaar door het opbouwwerk deelnemers voor de buurtspiegel geworven, met het oog op een goede afspiegeling. Dit is gebeurd tijdens feesten, in de supermarkt, tijdens informatieavonden, op straat, bij informele bijeenkomsten, via de buurtregisseur, via de website van het Funen en bijeenkomsten voor toekomstige bewoners etc. Via de buurtregisseur kwam het opbouwwerk op het spoor van een aantal sleutelfiguren in de buurt, bewoners die in hun directe omgeving veel sociale contacten hebben of die ingegrepen hadden in een moeilijke situatie in de buurt, maar niet bij het wijkcentrum bekend waren.

Van de bewoners die enthousiast waren en mee wilden doen zijn er helaas een aantal afgehaakt vanwege tijdgebrek of andere persoonlijke omstandigheden. Aanvankelijk zocht het opbouwwerk heel strikt naar een exacte afspiegeling. Dit was echter niet haalbaar, vooral ook omdat dit te beperkend bleek bij het benaderen van bewoners. In een later stadium ging het opbouwwerk dan ook losser met de werving om wat uiteindelijk –paradoxaal genoeg- resulteerde in een goede afspiegeling (zie voor de verantwoording bijlage 1).

Het bleek tijdens het proces van de buurtspiegel heel belangrijk om de contacten goed te onderhouden, aangezien er een maand tussen de bijeenkomsten zaten. Ook was het belangrijk de bijeenkomsten niet op vergaderingen te laten lijken zodat ze heel geanimeerd waren en deelnemers betrokken bleven.

3.3 Bijeenkomsten

Dankzij de intensieve werving hebben 17 bewoners uiteindelijk – in wisselende samenstelling- deelgenomen aan de bijeenkomsten van de buurtspiegel. In de vijfde bijeenkomst hebben zich nog twee ondernemers, een kapper en een kunstenaar als vertegenwoordigers van de ondernemersgroep aangemeld, waardoor het aantal actieve deelnemers aan de buurtspiegel op 19 deelnemers komt.

In totaal zijn er van af het najaar 2004 tot en met mei 2005 vijf bijeenkomsten van de buurtspiegel gehouden, telkens op een avond van 20.00 tot 22.00 uur met een hapje en een drankje na afloop. Telkens waren drie mensen van het wijkcentrum aanwezig en de bijeenkomst werd geleid door een externe gespreksleider van het Verwey-Jonker Instituut in Utrecht. Aan de bijeenkomsten ging een gezamenlijke voorbereiding vooraf. Elke bijeenkomst werd zorgvuldig genotuleerd.

Omdat met name jongeren in de buurtspiegel ontbraken is de derde bijeenkomst aan hun visie op de buurt gewijd. Door de opbouwwerkster zijn via verschillende kanalen jongeren benaderd en uitgenodigd. Hierbij is van de expertise en contacten van de ambulante jongerenwerker, ouders van jongeren en de buurtregisseur gebruik gemaakt. Op de derde bijeenkomst was een Surinaamse jongen aanwezig, alsmede de jongerenwerker en de buurtregisseur. Daar tijdens het proces bleek dat er nog weinig ondernemers deelnamen, is er naast deze vijf avonden nog een aparte bijeenkomst georganiseerd met ondernemers uit de buurt. Alle ondernemers uit de buurt hebben hiervoor een uitnodiging gekregen en met name de winkeliers en horeca zijn persoonlijk benaderd. Aan de bijeenkomst hebben 16 ondernemers deelgenomen, zoals een kapper, supermarkt, snackbar, bloemenman, drukker, café, diverse ambachtelijke bedrijfjes en kunstenaars. Hieronder geven we een korte schets van het verloop van de vijf bijeenkomsten van de buurtspiegel, de ondernemers-avond; ook de daarbij gehanteerde werkwijzen worden vermeld.

Eerste bijeenkomst buurtspiegel op 9 november 2004

De bijeenkomst begint¹ met een uitgebreide kennismakingsronde, waarin de deelnemers vertellen wie ze zijn, waar ze wonen en wat ze belangrijk vinden om in te brengen.

Hierna geeft de coördinator van het wijkcentrum uitleg over het hoe en waarom van de buurtspiegel en komen vragen van de bewoners aan de orde. De bewoners worden vervolgens uitgenodigd hun mening te geven aan de hand van drie vragen:

- Wat vind je goed aan deze buurt (dat je zou willen versterken).
- Wat kan de buurtspiegel hierin betekenen.
- Wie missen we nog in de buurtspiegel (bijvoorbeeld jongeren, ondernemers) en hoe kunnen we hen erbij betrekken.

De bewoners geven aan het einde van de bijeenkomst aan graag door te willen gaan met de buurtspiegel: de buurt heeft het nodig en het is prettig iets voor de buurt te kunnen doen.

Tweede bijeenkomst op 11 januari 2005

Na een kennismakingsronde met het oog op nieuwe deelnemers volgt een terugblik op de sterke punten die in de eerste bijeenkomst zijn geïnventariseerd en geordend in drie categorieën op flap-over: 1. Samenleven, 2. Fysiek-sociale aspecten en 3. Veiligheid. De sterke punten worden in deze bijeenkomst verder aangevuld. Vervolgens wordt de bewoners gevraagd wat ze zien als zwakke punten van de buurt en bedreigingen². Tot slot volgt er een brainstorm over de komende drie bijeenkomsten en welke onderwerpen daarin aan de orde moeten komen.

¹ Gehanteerde methoden: tweegesprek (bij kennismaking), elementen Leadership Support Group (in vraagstelling), think-pair-share (bij beantwoording vraagstelling; op verzoek van bewoners echter niet toegepast omdat men het interessant vond direct de mening van ieder in de groep te horen).

² Methode: groepsdiscussie

Derde bijeenkomst op 23 februari 2005

De derde bijeenkomst stond in het teken van de visie van jongeren. Allereerst presenteert de gespreksleider de opbrengst van de buurtspiegel van twee bijeenkomsten, en vraagt de bewoners in de pauze aanvullingen op de flap te zetten.

Vervolgens is aan de orde wat de jongeren en de jongerenwerker als sterke en zwakke punten van de buurt zien en wat jongeren zelf zouden kunnen doen. Een idee is dat jongeren eventueel met medewerking van de school een fotoproject gaan organiseren, waarbij de jongeren zelf foto's maken van mooie en lelijke plekken in de buurt.

De buurtregisseur geeft zijn visie op ongewenst gedrag en veiligheid in de buurt. Na een discussie hierover wordt er in drie groepen gepraat³ over de volgende vragen:

- Wat zijn kansen voor de buurt?
- Hoe kunnen we de kansen benutten om de sterke punten van de buurt uit te buiten?
- Hoe kunnen we de kansen benutten om de zwakke punten van de buurt weg te werken?

Naar aanleiding van de ontwikkelingen in de buurt wordt besloten de projectontwikkelaar uit te nodigen voor een volgende bijeenkomst.

³ Methode: metaplan

Ondernemersbijeenkomst op 17 maart 2005

Er was onverwacht veel belangstelling voor deze bijeenkomst. Na een kennismakingsronde geeft de coördinator van het wijkcentrum toelichting op de buurtvisie die de bewoners en het wijkcentrum aan het maken zijn. Het is belangrijk daarbij ook het perspectief van de ondernemers te betrekken. De toekomst van de buurt gaat de ondernemers zeer aan het hart, zo blijkt. Via een ronde worden sterke en zwakke punten van de buurt geïnventariseerd. Daarna formuleren de ondernemers aanbevelingen voor buurtverbetering. Een van de ondernemers heeft jaren geleden geprobeerd een winkeliersvereniging op te richten en zij voelt er wel voor dit nieuw leven in te blazen. Zijzelf wil wel contactpersoon zijn en het wijkcentrum biedt haar ondersteuning aan. De ondernemers komen eventueel nog een keer bij elkaar en twee van de ondernemers verklaren zich bereid deel van de buurtspiegel te gaan uitmaken.

Vierde bijeenkomst op 30 maart 2005

Er zijn veel afzeggingen door de griepgolf die door de buurt waart. Ook de uitgenodigde projectontwikkelaar is afwezig wegens ziekte. De uitkomsten van de succesvolle avond met de ondernemers worden eerst teruggekoppeld. Daarna is er een terugblik op de inventarisatie van sterke en zwakke punten van de buurt, die door de gespreksleider is gemaakt. Centraal staan op de avond de aanbevelingen die op grond van de sterke en zwakke punten gedaan kunnen worden. De groep vindt het belangrijk dat de buurtspiegel een vinger aan de pols blijft houden bij de verdere ontwikkelingen in de buurt. Hierbij is het een aandachtspunt dat de buurtspiegel ondersteuning krijgt en daadwerkelijk een afspiegeling van de buurt blijft. Een idee is om eind juni een buurtbrainstorm te houden, waar de buurtvisie aan een grotere groep uit de buurt zal worden gepresenteerd. Het zou leuk zijn als de twee presentaties met foto's van jongeren en de kinderen van de basisschool dan tentoongesteld kunnen worden.

Vijfde bijeenkomst op 25 mei 2005

Op deze bijeenkomst wordt de concept buurtvisie besproken en verder aangevuld. Geluiden over nieuwe ontwikkelingen rond overlast van groepen hangjongeren, die voornamelijk uit Zeeburg afkomstig zouden zijn omdat daar de controle verscherpt is, worden getoetst in de buurtspiegel. Ook wordt uitgewisseld hoe een grotere groep buurtbewoners bij de buurtvisie betrokken kan worden. Het geopperde idee van een buurtbrainstorm wordt verlaten: het gaat in de ogen van de buurtspiegel niet zozeer om een presentatie, maar om een toetsing bij een bredere kring van buurtbewoners: delen zij de door de buurtspiegel ontwikkelde buurtvisie? Drie bewoners bieden aan met een korte enquête straatinterviews en interviews met bekenden te willen houden, omdat zij dat een geschikt middel vinden om juist ook allochtone bewoners te bereiken. Een andere bewoner wil zo'n enquête uitdelen op een bijeenkomst van een vereniging van eigenaren. Tevens kan deze op de website van het wijkcentrum geplaatst worden en kan eventueel een stuk in 'De Eilander' worden geplaatst. De externe begeleider zal een korte enquête maken, zodat deze medio juli nog uitgezet kan worden.

Tenslotte staat de buurtspiegel nog stil bij haar toekomstige rol. De buurtspiegel is een vaste kern van nieuwe, enthousiaste mensen, die graag wil volgen hoe de deelgemeente met de ontwikkelde buurtvisie en aanbevelingen omgaat en een klankbord blijft voor wat er in de buurt speelt. Er kunnen natuurlijk nieuwe bewoners bijkomen en de buurtspiegel kan in de toekomst zelfs wat activiteiten organiseren. Het wijkcentrum wil de groep voorlopig ondersteunen. Vertegenwoordigers van de buurtspiegel zullen binnenkort de buurtvisie aanbieden aan het stadsdeel.

4

Buurtvisie

In de vijf bijeenkomsten van de buurtspiegel en op de ondernemersavond is gaandeweg een visie op de (toekomst van de) buurt ontwikkeld, door buurtbewoners (volwassenen en kinderen) en ondernemers. Dit gebeurde aan de hand van het benoemen van sterke en zwakke kanten van de buurt, van kansen en bedreigingen. De sterke en zwakke kanten, de kansen en bedreigingen zullen eerst worden beschreven. Hierna volgen de daaruit voortvloeiende aanbevelingen aan het stadsdeel. Deze aanbevelingen gaan over sociale duurzaamheid (de sociale en sociaal-fysieke aspecten, het versterken van veiligheid (gemeenschappelijkheid van normen en waarden) en eigen verantwoordelijkheid (oppakken wat je als buurt kan doen in afstemming met deelgemeente en organisaties in de wijk). We eindigen met ideeën over de toekomst van de buurtspiegel. Aan het eind van het hoofdstuk worden de sterke punten, zwakke punten, kansen en bedreigingen nog eens in een schema weergegeven (bijlage 1)

4.1 Sterke kanten op het gebied van samenleven, fysiek-sociale aspecten en veiligheid

Samenleven: eigentijds dorp- in- de- stad gevoel

Opvallend is dat het samenleven als een heel sterk punt van de buurt naar voren komt. Dit wordt zeker versterkt door het eilandkarakter van de buurt waardoor er een gevoel van eigenheid en verbondenheid ontstaat. Dit geldt ook voor de bewoners van de woonboten aan de Cruquiuskade. De buurt geeft een 'dorp in de stad gevoel' zo wordt meermalen opgemerkt, waarmee wordt uitgedrukt dat het dorpse in een modern jasje steekt. De bewoners voelen zich er thuis, maar ervaren geen hinderlijke sociale controle. Er is een goede balans tussen privacy en contact. De diversiteit die er is, aan nationaliteiten en aan leefvormen, wordt als prettig ervaren. In de ogen van de buurtspiegel is er een goede balans in verschillende culturen. Ook de aanwezigheid van kunstenaars in de wijk en de andere, niet-commerciële waarden die zij uitstralen, worden als positief kenmerk van de buurt ervaren. Dit geldt ook voor de aanwezigheid van jongeren in de buurt. De bewoners en ondernemers 'hebben iets' met hun buurt en met elkaar en er zijn, ondanks negatieve ervaringen, mensen die zich voor de buurt willen inzetten. Een bewoner van Surinaamse afkomst vertelt over zijn komst in de buurt: *'Toen ik vanuit Suriname bij mijn zus kwam wonen, greep ze mij de eerste dag in de kraag met de woorden: het eerste wat je doet is dat je je gaat voorstellen aan de buren; dat zijn we hier zo gewend'*. Er leven ideeën om ook een band te smeden tussen de 'zittende' bewoners en de nieuwe bewoners van het Funen om het 'dorp in de stad' gevoel vast te houden. Zo wordt er al een welkomstinformatiepakket en een lunch verzorgd door de instellingen voor de nieuwe bewoners van de opgeleverde woonservicebuurt en zijn de woonbootbewoners aan de Cruquiuskade van plan een barbecue te organiseren met de nieuwe overburen van het Funen.

Fysiek-sociaal: rustig, historisch en centraal

De bewoners en ondernemers vinden de buurt prettig om in te wonen. Dit komt enerzijds door karakteristieke elementen die de buurt eigenheid geven: de molen, het vele water in de woonomgeving en het scheepvaartverleden waarvan de werf Kromhout getuigt. Het historische karakter ademt je nog tegemoet (Ciske de Rat). Toch ligt de buurt dichtbij het centrum en de NS-stations. Het openbaar vervoer is goed. Prettig is dat de wijk tamelijk autoluw is en dat er op de meeste plekken nog voldoende parkeergelegenheid is. Ook de afwisselende plekken binnen de buurt

worden als positief ervaren: niet alles is strak en rechtgetrokken. 'Sjiek en sjofel' liggen naast elkaar en dat geeft verrassingen. Sommigen vinden het groen voldoende; van anderen mogen er nog wel meer groenvoorzieningen komen. Voor kinderen zijn er speelmogelijkheden en voldoende basisscholen. De ondernemers constateren dat de buurt wat levendiger is dan 10 jaar geleden. Dat er deels nog betaalbare woonruimte is wordt als zeer prettig ervaren.

Wat ik leuk vind aan deze buurt

Ik vind deze buurt leuk omdat er veel kinderen wonen en alles redelijk dichtbij is.
ik woon hier al vanaf mijn derde jaar
eerst vonden we het altijd vervelend als de jongens op het voetbalveldje naast ons heel hard schreeuwden
of als de trein weer eens langs kwam met veel lawaai,
maar nu valt het ons op als er niemand op het voetbalveld is,
en de trein horen we al niet meer.

Wat ik niet zo leuk vind aan deze buurt

Ik vind het niet zo leuk dat er soms honden los lopen die onze konijnen opeten. Wat ik ook niet leuk vind is dat er regelmatig dronken mensen rond lopen.

Wat ik zou willen veranderen in deze buurt

Wat ik zou willen veranderen is dat als er een bal in het water ligt de mensen niet met de bakstenen uit de straat gaan proberen de bal er uit te krijgen en ik zou de hele Conradstraat opvrolijken met kunstwerken ofzo.

Wat ik heb meegemaakt in deze buurt

Ik heb eens meegemaakt dat er een jongen was die wel drie keer een kastanje door mijn slaapkamerraam heeft gegooit en toen mijn moeder dat zag heeft ze hem in zijn nekvel gegrepen (niet letterlijk) en is naar zijn moeder gegaan en die heeft hem op zijn kop gegeven.

Mijn mening over de buurt

Linde keip 11 jaar, Basisschool Oostelijke Eilanden

Veiligheid: sociale cohesie geeft een veilig gevoel

Een sterk punt van de buurt is dat er door de sociale cohesie een gevoel van veiligheid is. Het is een gezellige buurt waar de mensen elkaar kennen en dat zorgt voor een veilig gevoel, zo merken de ondernemers op. Bewoners spreken elkaar aan als ze vinden dat iets echt niet kan, zoals bijvoorbeeld fietsen over een wandelgebied of de hond uitlaten op een speelveldje. Ook de tamelijk open en doorzichtige openbare ruimte draagt bij aan een gevoel van veiligheid. Dit wordt tevens versterkt door de aanwezigheid van de buurtregisseur. De bewoners wijzen erop dat negatieve ontwikkelingen uit het verleden (de voormalige aanwezigheid van heroïnehoeren in de Czaar Peterstraat) ten goede zijn gekeerd.

4.2 Zwakke kanten op het gebied van samenleven, fysiek-sociale aspecten en veiligheid

Samenleven: jongvolwassenen en communicatie met stadsdeel

Er worden wat uitzonderingen genoemd op het algemene beeld van sociale binding in de buurt. In Oostenburg is hier in mindere mate sprake van en voor de Blankenstraat wordt gewezen op een groot verloop en onderverhuur. Verder wordt gesignaleerd dat migrantenvrouwen in een zeker isolement leven. 's Avonds is de buurt soms saai, zo wordt vanuit de ondernemers opgemerkt. De bewoners en de jongeren maken zich echter met name zorgen om het gebrek aan voorzieningen voor de jongvolwassenen. Er worden (overdekte) hangplekken gemist, plekken om te skaten en te voetballen, een ruimte om bijvoorbeeld te darten, met videogames te spelen en te sleutelen aan brommers en scooters e.d. Het ontbreken van deze plekken en voorzieningen zorgen er in de ogen van bewoners voor dat de stap naar de coffeeshop erg klein is. Dat kun je beter tijdig voorkomen. Inmiddels hebben de jongeren aangegeven een chillplek te willen. Ze hebben daarover met de wethouder gesproken, die enthousiast was. Ondertussen heeft een groep bewoners uit met name de 2^e Leeghwaterstraat echter geklaagd vanwege toenemende overlast door hangjongeren, die voornamelijk uit Zeeburg afkomstig zijn omdat daar de controle verscherpt is. Zij hangen tot 2 uur 's nachts rond en er vindt kleine criminaliteit plaats, zoals dealen en heling. De bewoners willen nu geen chillplek, en geen skatebaan in de Parkstrook. Het voorstel van de buurtregisseur is om voorlopig, gezien de problematiek nog geen chillplek te realiseren in de Czaar Peterbuurt en pas iets bij de Clutch te realiseren als de problemen voorbij zijn. Er zou een andere chillplek moeten komen op grotere afstand van de groep uit Zeeburg.

Wat ik leuk vind aan de buurt is dat het er niet zo druk is en dat je er dus goed kunt spelen. Wat ik ook leuk vind is dat er best wel veel kinderen in de buurt wonen. Er zijn ook best wel veel winkels in de buurt, en dat is best wel handig voor als je iets moet gaan kopen. Ik vind het ook leuk dat er een speeltuin in de buurt is, daar ging ik vroeger altijd naar toe, ik ga er nu heel soms heen, alleen meestal speel ik gewoon op straat.

Wat ik niet zo leuk vind aan de buurt is dat er best wel vaak dronken mensen zijn die dan over straat lopen en dan dingen naar je roepen en zo dat vind ik soms best wel eng. Wat ik ook niet zo leuk vind is dat er soms van die oudere meiden of jongens zijn van 14 of zo en die dan proberen stoer te doen en je dan soms heel erg gaan pesten of uitschelden en soms zelfs slaan.

Wat ik zou willen veranderen aan de buurt is dat er minder word uitgescholden en gepest want dat gebeurt best wel veel en dan zonder een reden Ik vind dat die mensen gewoon erop aangesproken moeten worden, want het is ook wel eens bij mij gebeurd en dat is echt niet leuk. Dus dat zou ik graag willen veranderen. Wat ik ook zou willen veranderen, is dat er minder vuil op de grond wordt gegooid want overal zie je wel kauwgom of plastic liggen, en dat is natuurlijk niet echt leuk als je in de buurt loopt en je allemaal vies vuil ziet liggen

Wat ik heb meegemaakt gaat eigenlijk niet over mij maar over mijn zusje. Een keer was zij buiten aan het spelen met een vriendin. Ze waren op de fiets en hadden die toen op de grond gelegd om te kunnen spelen. Toen kwamen er een paar meiden rond de 16 naar hun toe lopen en vroegen of ze hun fietsen mochten gebruiken. Mijn zusje en haar vriendin zeiden nee. Die meiden werden toen heel erg boos op hun en gingen hun toen uitschelden terwijl ze 6 jaar ouder waren. Maar wat ze daarna deden was veel erger ze gooiden hun fietsen op de grond en gingen erop springen zodat de fiets bijna kapot ging. Nou dat vind ik dus nergens op slaan want zoiets doe je toch niet als je 16 bent bij 2 meisjes van 10 dat vind ik dus echt niet normaal als je dat doet.

Wat ik ook een keer heb meegemaakt is dit: ik, mijn moeder en mijn vader verhuisden naar het huis waar ik nu woon, omdat mijn moeder zwanger was van mijn zusje. We gingen daar dus wonen en we hadden een buurmeisje die toen ongeveer 12 of 13 was. Toen belden ze bij ons aan om te vragen of ik met haar buiten mocht spelen. Ik was nog maar twee jaar dus toen zei mijn moeder dat het maar beter niet kon omdat ik nog te klein was. Maar dat meisje bleef altijd tot heel laat buiten, soms wel tot half 12. Maar zij had de sleutels van het huis niet. Dus toen belde ze elke avond bij ons aan, terwijl het al heel laat was en mijn ouders soms al in bed lagen. Maar ze ging maar door. Toen besloten ze om de deur niet meer voor haar te openen zodat ze ons niet meer lastig zou vallen. Maar daardoor ging ze ons juist haten en ging ze op onze brievenbus allemaal scheldwoorden zetten en zo. Maar toen ik al wat ouder was haten ze ons nog steeds en ging ze naar mij en me zusje haar middelvinger opsteken en zo. Nu haat ze ons nog steeds alleen zie ik haar niet zo vaak meer want ze is nu ongeveer 19 dus is ze bijna nooit thuis. Nou dat vind ik dus niet echt leuk. Want ik vind dat ze best wel had kunnen begrijpen dat als iemand midden in de nacht aanbelt terwijl je in bed ligt best wel irritant is. Ik kan me eigenlijk alleen nog maar stomme dingen herinneren aan deze buurt maar er is natuurlijk wel één hele mooie herinnering en dat is dat ik hier al mijn vrienden heb leren kennen en dat ik hier gewoon ben opgegroeid.

Mijn mening over de buurt

Thaize Zwart 12 jaar, Basisschool Oostelijke Eilanden

Is er op individueel niveau in het algemeen sprake van binding en sociale samenhang: op collectief niveau gesproken constateren bewoners en ondernemers dat er weinig animo is om zich gezamenlijk voor buurtverbetering in te zetten. Op grond van ervaringen met bewonersparticipatie in het verleden is het vertrouwen van bewoners in het stadsdeel afgenomen. In vroegere gevallen is te weinig met de visie en de inbreng van bewoners gedaan en velen zijn dan ook sceptisch dan wel wantrouwend wat het stadsdeel zal doen met de buurtvisie die nu door de bewoners naar voren wordt gebracht. *‘De gemeente heeft de buurt eerst kapotgemaakt en nu mogen een paar ‘gekken’ (=goedwillende ondernemers en bewoners) de buurt reanimeren’*, zo zegt een ondernemer.

Fysiek-sociaal: wonen, verkeer en voorzieningen

Op het punt van wonen en woonomgeving wordt erop gewezen dat mensen vanwege de kleine balkons hun vuilnis moeilijk kwijt kunnen. Vuilcontainers zouden in een behoefte voorzien. Grotere problemen geven de hondenpoep en het verkeer.

Er ligt teveel hondenpoep op de speelveldjes. Door dit groeiend probleem, kunnen kinderen niet meer op de speelveldjes spelen. Een oplossing is om een apart terrein voor honden aan te leggen: zij moeten ook speelgelegenheid hebben.

Een ander knellend punt betreft het verkeer, waarbij er zich een verschil in belangen aftekent tussen de ondernemers en bewoners. De ondernemers maken zich zorgen over de gevolgen van het doorvoeren van het eenrichtingsverkeer in de Czaar Peterstraat. De buurt is daardoor minder levendig geworden; het éénrichtingsverkeer heeft een opgesloten buurt tot gevolg. Potentiële klanten kunnen niet even stoppen om een boodschap te doen, waardoor de ondernemers omzetverlies vrezen. Het wordt moeilijker voor kleine ondernemers het hoofd boven water te houden. Zijn er manieren om de straat levendiger te maken, vragen zij zich af. Kan de straat zich op een andere manier herprofilen voor de ondernemers?

De bewoners stellen dat je het eenrichtingsverkeer niet meer ongedaan kunt maken, maar maken zich wel veel zorgen over de verkeersveiligheid. De bewegwijzering aan het eind van de Czaar Peterstraat, bij de onderdoorgang van het spoor, is niet duidelijk. Mensen die niet bekend zijn in de buurt (en dat zijn er heel wat door het theater) hebben geen idee waar ze heen moeten. Het komt voor dat auto's omdraaien op de Czaar Peterstraat en hard tegen het verkeer inrijden. Dat zorgt voor gevaarlijke verkeerssituaties. Ook bemerken zij dat op de Cruquiuskade

te hard wordt gereden. Het verkeer dat de stad ingaat en vroeger door de Czaar Peterstraat reed, neemt nu de kade. Verder is de oversteekplaats van de Czaar Peterstraat bij de eerste Coehoornstraat gevaarlijk voor kinderen die op weg van en naar school zijn. Waarom niet de klaarovers van vroeger weer van stal gehaald? Daarnaast is de oversteekplaats en de begaanbaarheid daarvan bij het geplande zorgcentrum een punt van aandacht.

De ondernemers merken verder op dat er geen goede parkeergelegenheid is in de Czaar Peterstraat. Mensen moeten er hun auto kunnen wegzetten en lopen. Nu zijn er te weinig parkeerplekken en mensen moeten teveel omrijden als ze terugwillen: daardoor is er te weinig klandizie. Ook is het laden en lossen moeilijk. Ook zijn de parkeervergunningen voor bedrijven slecht geregeld.

Een ander punt betreft de voorzieningen. Winkelvoorzieningen voor eerste levensbehoeften verdwijnen en verder is er sprake van een eenzijdig winkelaanbod. Er is meer variatie en specialisatie gewenst. Onder andere een boekenwinkel en cd-zaak worden gemist alsmede een giromaat of een postkantoor. Bij de Texaco net buiten de buurt kun je wel pinnen, maar daar wordt 2.50 Euro extra geheven. Vanuit de ondernemers wordt opgemerkt dat er te weinig hotelruimte in de buurt is. Bij de overige voorzieningen mist de migrantengemeenschap een cultureel centrum, dat een functie zou kunnen hebben in het opheffen van het eerder genoemde isolement van migrantenvrouwen. Zoals al hiervoor aangeduid ontbreken voorzieningen voor jongeren van 16 tot 23 jaar; alleen de Clutch is er. Het voorzieningenniveau voor jongere kinderen is goed.

Veiligheid

De bewoners en ondernemers voelen zich in de buurt redelijk veilig, zeker als zij een vergelijking maken met de situatie in andere wijken. Toch worden er wel een aantal zwakke punten genoemd. Bewoners hebben in de buurt te maken gehad met inbraak, fietsendiefstal en sloop van een brommer. Dat komt overal in de stad voor, maar wat als negatief wordt ervaren is dat de politie de aangifte niet serieus neemt. (Bureau Linnaeusstraat). De bewoners constateren dat de veiligheid afneemt, zeker gezien de recente problematiek met hangjongeren van buiten de wijk. Op de speelplaats achter jongerencentrum de Clutch is het donker en groezelig. Het wordt als logisch gezien dat de jongeren daar naartoe gaan, want in de Clutch mogen ze niet blowen. Er zijn geluiden van jonge jongens dat ze zich de laatste tijd in het jongerencentrum bedreigd voelen door andere jongens. Deze laatste zijn vermoedelijk niet alleen de jongeren uit Zeeburg, maar ook de jongeren uit de Czaar Peterbuurt zelf die zich aansluiten bij de Zeeburgjongeren omdat die een macho uitstraling hebben. Ook worden aan het eind van de Oostenburg richting het Storkterrein meer concentraties jongeren gesignaleerd. Verder worden de drugspanden een negatief aspect van de buurt genoemd. Een probleem is het grote aantal brandgevaarlijke huizen met oude leidingen, smalle trappen en 'brandgevaarlijke bewoners'. Dit is deels op te lossen door goede brandpreventie. De brandweer geeft op verzoek voorlichting; misschien kan die voorlichting per blok gerealiseerd worden. Ook wordt opgemerkt dat de stadsreiniging je fiets wegnipt als die wat langer buiten blijft staan. Je krijgt wel een waarschuwing in de bus, maar als je wat langer de stad uit bent kan je fiets zo maar verdwenen zijn.

Wat vind je leuk aan deze buurt?

Dat het er rustig is en best wel mooi en er zijn veel culturen in de straat. En er zijn veel aardige kinderen waar we met de hele straat spelletjes mee doen.

Wat vind je minder aan deze buurt?

Dat er soms een paar stomme kinderen zijn die kinderen van een jongere leeftijd in elkaar slaan omdat ze anders zijn dan anderen. En daar worden kinderen bang voor en durven dan soms niet naar buiten te komen. Het is ook heel stom dat soms 's avonds laat tieners op straat gaan schreeuwen over uit maken en zo.

Wat vind je dat er veranderd moet worden aan de buurt?

Er moeten minder huizen gebouwd worden en meer bomen geplant worden en een beetje onderhoud moet er zijn want er zijn wel veel mensen die zomaar dingen op de straat gooien. En ik vind dat alles een beetje een kleurtje moet krijgen.

Vertel eens een leuk, grappig, eng of stom verhaal over de buurt. Nou we gaan vaak met wat grote en kleine kinderen naar het voetbalveld om te voetballen dat is vaak leuk maar soms komen er hele stomme kinderen bij en die gaan het verpesten. Maar dan gaan we een waterpistoolgevecht houden of verstoppertje over de hele buurt doen.

Mijn mening over de buurt.

Misja Vlassov (12) van de Basisschool Oostelijke Eilanden.

4.3 Kansen

Kansen worden voornamelijk gezien op het sociaal-fysieke terrein.

Allereerst wordt vastgesteld dat de t.v. serie 'Het Blok' voor veel buurtreclame heeft gezorgd. De buurt is redelijk bekend. Een belangrijk uitgangspunt voor bewoners en ondernemers is: anticiperen en meeliften op ontwikkelingen, maar daarin duidelijk de bewonerswensen realiseren.

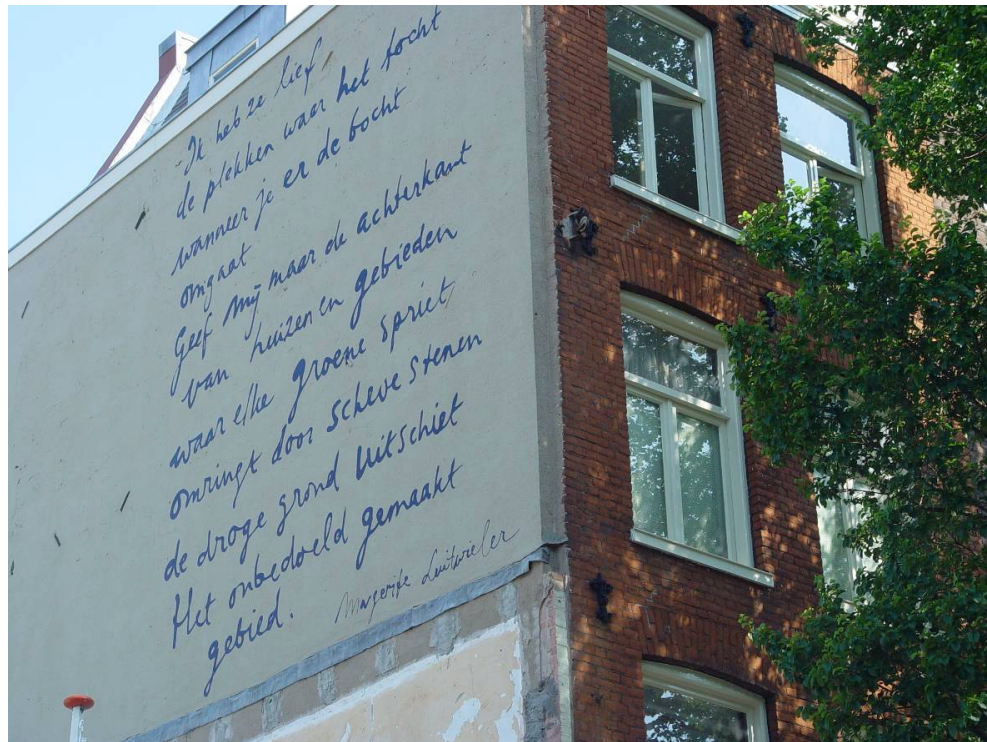
Kansen worden gezien rond het Storkterrein Het Storkterrein geeft mogelijkheden voor werkgelegenheid, cultuur, horeca, winkels en sociale contacten. Ook de Van Gendthallen zijn een goed initiatief. Er zijn plannen uit de culturele hoek om activiteiten hier onder te brengen. De ondernemers merken op dat er meer

bedrijven komen, wat voor meer werkgelegenheid zorgt. Een groep Marokkaanse vrouwen heeft het plan een lunchroom op te zetten.

Sommige bewoners vinden het ook moeilijk om over de kansen van de buurt te praten, omdat het voor hen niet duidelijk is wat het beleid van de gemeente is. Het Funen lijkt een kans, en de parkstrook ook. Een idee is om ruimte voor volkstuinten in de Parkstrook te houden, zodat je “wildgroei binnen kaders” krijgt. Het gevarieerde, karakteristieke van de buurt krijgt zo een plek. Als buurt zou je moeten meeliften op de commerciële ontwikkelingen, door bijvoorbeeld te zorgen dat openbare daktuinen worden aangelegd en de mooie uitzichten uitgenut worden. Het gevaar dreigt echter dat de bewoners van het Funen straks iets zeggen in de trant van: *‘Het is allemaal wel leuk wat er in die Clutch gebeurt, maar ik heb zes ton voor mijn appartement betaald en wil die jongeren er niet bij.’* Ook het behoud van de tuinen bij de woonboten aan de Cruquiuskade wordt gezien als kans om de buurt gevarieerd te houden.

Een derde cluster van kansen zit in het verhogen van de bedrijvigheid in de Czaar Peterstraat. Nu stoppen mensen hier niet, maar met meer horeca (café, lunchroom) hopelijk wel. Ook heeft een ondernemer het plan om een goedkope supermarkt op de kop van de Czaar Peterstraat op te zetten. Dit kan de levendigheid van de straat vergroten en ook weer kleinschalige bedrijvigheid stimuleren. Een voetbalveld kan de buurt ook een positieve impuls geven. Ook kan de uitstraling van de buurt met commercie en verlichting verbeterd worden. Verder zien de bewoners het nut in van brandpreventie en renovatie. Al met al is het een rustige buurt, die wel meer gepromoot kan worden, zodat je er naartoe gaat zoals je nu naar de Jordaan of de Pijp gaat. Het is in de buurt van het centrum, het is een waterrijke omgeving en de buurt is karakteristiek vanwege het scheepvaartverleden. Je kunt projectontwikkelaars interesseren voor het karakteristieke van de buurt.

De buurt verandert en daarom is het belangrijk dat er een platform als de buurtspiegel blijft bestaan, die straks kan monitoren wat er gebeurt. Het is belangrijk om de ontwikkelingen vanaf het begin in de gaten te houden, zodat je niet te laat bent om je stem te laten horen. Bovendien is het goed om je hard te maken voor bepaalde voorzieningen, zoals het genoemde voetbalveld, want anders walsen bepaalde ontwikkelingen over de bewoners heen.

4.4 Bedreigingen: verlies aan sociale cohesie en verslechtering woonomgeving

Bedreigingen worden gezien op het terrein van het samenleven. Er bestaat enige angst dat door de komst van jonge koopkrachtige bewoners die minder aan de wijk gehecht en overdag afwezig zijn, de sfeer in de wijk zal veranderen. Ook verwacht men dat door gedwongen verhuizingen de sociale cohesie zal afnemen. Meer bedreigingen worden echter gezien op het sociaal-fysieke terrein en de communicatie van de gemeente met de buurtbewoners hierover. Zal het vrije, gevarieerde en verrassende karakter van de buurt verdwijnen en alles worden glad getrokken? Hiermee zou een deel van de eigenheid en het aantrekkelijke van de wijk verdwijnen. Ook wordt als bedreiging gezien dat het aantal panden met lage huren door sloop afneemt en er alleen maar dure panden voor terugkomen. Zo kunnen de oorspronkelijke bewoners niet in hun buurt blijven. Een ondernemer

merkt op: *'Ik heb een onderkomen in N44, waarvan de huur is opgezegd. Vanuit de gemeente en vanuit de Key heb ik erg weinig informatie gekregen wat er nu precies gaat gebeuren en niemand heeft mij tot nu toe een ander onderkomen aangeboden'*. Meer ondernemers bevestigen dat het beleid van de gemeente heel ondoorzichtig is.

Door het geringe winkelaanbod voor dagelijkse levensbehoeften dreigen ook de overige kleine ondernemers te verdwijnen. De overlevingskansen voor ondernemers in de Czaar Peterstraatstraat zijn toch al afgenomen door de komst van lijn 10 en het winkelcentrum Brazilië vormt een tweede bedreiging, zo wordt vanuit ondernemerszijde opgemerkt. Van de gemeentelijke plannen voor een loopboulevard vanaf het Scheepvaartmuseum is niets terechtgekomen en de ondernemers/bewoners hebben daar niets meer over gehoord.

4.5 Aanbevelingen⁴

Vanuit de buurtvisie hebben de bewoners aanbevelingen gedaan aan het stadsdeel en andere partijen zoals projectontwikkelaars en woningbouwcorporaties, die allen werken aan de toekomstige ontwikkeling van de buurt. De aanbevelingen hebben betrekking op sociale duurzaamheid (identiteit van de buurt, cultuur, bedrijvigheid, brandveiligheid, samenleven, verkeer en specifieke aandacht is besteed aan kinderen/jongeren en ondernemers). Verder hebben de aanbevelingen betrekking op normen en waarden en (eigen) verantwoordelijkheid. Bewoners en ondernemers benadrukken dat zij een samenhangend integraal beleid van de fysieke omgeving en de uitwerking daarvan op de sociale cohesie van groot belang achten. Meer concreet bevelen zij het volgende aan:

4.5.1 Sociale duurzaamheid; ***aanbevelingen om het samenleven en de sociaal-fysieke kant te versterken:***

Identiteit van de buurt

- Interesseer projectontwikkelaars voor het gevarieerde en het verrassende van de buurt.
- De waterrijkdom, het scheepvaartverleden, de rijke historie van de buurt hebben veel potentie: deze aspecten van de buurt moeten gepromoot worden in toeristisch opzicht.
- Laat de buurt 'meeliften' op de commerciële ontwikkeling. Creëer voorzieningen waar meerdere bewoners van kunnen profiteren: bijvoorbeeld daktuinen, volkstuinen in de parkstrook, mooie uitzichtpunten. Sleutel: creëer wildgroei binnen kaders.

Cultuur

- De Theaterfabriek is een schitterend theater. De voornemens van de projectontwikkelaar om dit af te breken moeten stopgezet worden. Culturele publieksvoorzieningen moeten versterkt worden met bijvoorbeeld een bioscoop of een muziekpodium en uitgebreid moeten worden met een restaurant en cafés. De podia zijn dan een mooie voorziening voor alle creatieve onderne-

⁴ Standaard lettertype: opmerkingen bewoners

Cursief: opmerking kinderen en jongerenwerker

Vet: ondernemers

mers in de buurt. Dat zou dan meteen de oplossing zijn voor de constatering dat er 's avonds niet zoveel in de buurt gebeurt.

- Zorg dat bewoners en ondernemers kunnen anticiperen op de ontwikkeling van het Storkterrein; laat bijvoorbeeld bedrijfsruimten en woningen casco opleveren. Het Storkterrein geeft mogelijkheid voor werkgelegenheid, cultuur, horeca, winkels en sociale contacten.

Bedrijvigheid

- Verhoog de bedrijvigheid in de Czaar Peterstraat met nieuwe ondernemingen (cafés , lunchroom)
- Het aantal winkeltjes met dagelijkse levensbehoeften moet vergroot worden, daarnaast moet er ook meer diversiteit in het winkelaanbod komen. Een CD-winkel, een postkantoor en een boekwinkel worden bijvoorbeeld gemist.
- In samenspraak met de ondernemers moet de uitstraling van de buurt worden verbeterd met commercie en verlichting.
- In het dienstencentrum komt onder andere een goedkoop restaurant. Er moet goed op gelet worden dat dit geen 'ziekenhuissfeer krijgt, maar een gezellige plek wordt, een beetje zoals De Keuken van 1870. Een goedkope afhaalmogelijkheid daarbij wordt ook zeer op prijs gesteld. Een koppeling met het idee van Marokkaanse vrouwen om een lunchroom te beginnen zou helemaal mooi zijn. Deze lunchroom zou een plek in het servicepunt moeten krijgen.

Brandveiligheid

- Brandpreventie en renovatie moeten worden vorm gegeven, bijvoorbeeld door voorlichting per blok te organiseren.

Samenleven

- Het zou goed zijn als Nederlandse vrouwen meer ontmoetingen hebben met allochtone vrouwen, maar niet in de vorm van een theekransje. Er moeten boeken liggen, er moeten wegwijzers op verschillende gebieden zijn. Het moet vooral om de informatie draaien.
- Zorg dat er contact ontstaat tussen de zittende bewoners en de bewoners in de nieuwbouw van bijvoorbeeld het Funen.

Verkeer

- Benut de parkeerruimte die er overdag is in de Blankenstraat en stimuleer het parkeren daar, zodat de druk op de Czaar Peterstraat wat afneemt.

- Het hardrijden op de Cruquiuskade moet worden tegengegaan, maar het verkeer moet wel kunnen blijven doorstromen. Ook zou er een veilig fietspad moeten komen.
- De doorstroming en bewegwijzering vanuit de Czaar Peterstraat moet worden verbeterd. Het doodlopend effect wordt nu versterkt doordat het doorgaand verkeer rechtsaf moet, waardoor sommige automobilisten de neiging krijgen om te keren.
- Aangezien veel ondernemers klagen dat de overlevingskansen in de Czaar Peterstraat zijn afgenomen door de komst van de tram, zou het goed zijn te zorgen dat mensen er een uur lang gratis mogen parkeren. Ook zou er eens gekeken moeten worden naar een systeem met parkeervergunningen voor een halve dag, waarbij de mensen die er werken alleen overdag een parkeervergunning hebben, en de mensen die er wonen ook 's avonds. In Rotterdam wordt iets dergelijks gedaan.
- In Rotterdam zijn fietskluizen voor bewoners. Deze fietskluizen nemen geen zicht weg en nemen niet meer ruimte in dan fietsenrekken, maar zijn wel veiliger. Misschien is dit ook iets voor de buurt. Een lange rij fietsen is namelijk erg vervelend voor degenen die willen oversteken en er niet tussendoor kunnen.

Kinderen en jongeren:

- De speelveldjes moeten poepvrij gemaakt worden en daarna poepvrij blijven. Dit kan door bijvoorbeeld een omheining te plaatsen.
- Overlast door jongeren uit andere wijken moet worden tegengegaan.
- *Leg een voetbalveld aan (ook poepvrij).*
- *Maak een overdekte chillplek voor oudere jongeren.*
- *Creëer een plaats waar jongeren met elkaar iets kunnen doen, zoals sleutelen aan brommers e.d.*

Ondernemers:

- **De buurt moet niet te commercieel worden; veel kleine winkeltjes voor eerste levensbehoeften zijn leuk en zorgen voor bedrijvigheid. Nieuwe bedrijfspanden moeten ook betaalbaar zijn voor de 'gewone' middenstander**
- **De Czaar Peterstraat zou eenzelfde soort straat moeten worden als de Haarlemmerstraat.**

- De buurt heeft een rijk ambachtsverleden. Er is altijd hard gewerkt. Dat moet te zien zijn door bedrijvigheid in de buurt, welke behouden moet blijven.
- Ontsluit en bevorder de levendigheid van de Czaar Peterstraat, zodat er meer kansen zijn voor ondernemers in de buurt.
- In de buurt wonen veel creatieve mensen, maar die hebben vaak niet veel geld. Het is belangrijk hen vast te houden door te zorgen dat de lage huren blijven.
- Er zouden meer voorzieningen moeten komen voor ondernemers uit de culturele sector, zoals grote projectruimtes, brons- of metaalwerkplaatsen en verschillende podia waar geëxperimenteerd kan worden.
- Er liggen kansen voor toerisme, maar dan moeten er meer restaurants en cafés komen.
- In de Czaar Peterstraat zijn drie of vier vroegere winkelpandjes veranderd in opslagruimte of woonruimte. Wanneer de huurders daar uit gaan, zouden het weer winkels moeten worden.
- De buurt moet meer bij het centrum betrokken worden.
- Er is een culturele kloof tussen autochtone en allochtone bewoners die overbrugd moet worden. Er moet een dialoog tot stand gebracht worden en een brug geslagen naar ondernemersschap.
- De speeltuin is belangrijk voor de buurt. Er moet voor gewaakt worden dat hij bij verplaatsing niet kleiner wordt.
- De buurt heeft veel potentie. Om alles eruit te halen wat erin zit, is laagdrempeligheid belangrijk, zowel wat betreft de kunst als de culturen.
- Er zouden meer plekken moeten komen waar mensen kunnen onthaasten, de buurt leent zich ervoor.

4.5.2 Normen en waarden; aanspreken op gedrag; aanbevelingen om veiligheid vanuit de bewoners te versterken:

- De relatief sterke sociale cohesie en binding die er is in de buurt moet –mede door bovengenoemde fysieke maatregelen- behouden blijven en versterkt worden. Dit voorkomt politie-inzet en andere veiligheidsmaatregelen. Dan is één buurtregisseur voldoende.
- Buurtbewoners spreken anderen gewoon aan op ongewenst gedrag; dit moet zo blijven.
- De jongeren uit de buurt geven nauwelijks overlast, maar verveling onder de wat oudere jongeren moet wel tegengegaan worden door onder meer de door jongeren gewenste voorzieningen.
- De overlast van jongeren uit de andere wijken vormt een groeiend probleem. Dit kan niet alleen opgelost worden door de bewoners, maar ook gemeente, politie en anderen moeten hieraan meewerken.

4.5.3 Eigen verantwoordelijkheid; oppakken wat je als buurt zelf kan doen (in afstemming op deelgemeente, organisaties en beroepskrachten):

- De buurtspiegel wil in principe blijven doorgaan en de vinger aan de pols houden bij verdere plannen voor de buurt. Stimuleer dat met menskracht en middelen.
- Vier bewoners gaan een enquête houden om de buurtvisie te toetsen.
- Er worden door zittende bewoners en door de instellingen initiatieven genomen om contact te leggen met nieuwe bewoners.
- Het stadsdeel moet bewoners veel meer het vertrouwen geven dat zij bewoners actief laat meedenken. Het beleid van het stadsdeel moet transparanter worden. De buurtspiegel kan een rol spelen om als buurt betrokken te blijven bij de ontwikkelingen: scherp monitoren hoe het met de buurt gaat en de vinger aan de pols houden wat het stadsdeel met de aanbevelingen uit de buurtspiegel (waar de gemeente zelf subsidie voor heeft gegeven) gaat doen. Het wijkcentrum kan de buurtspiegel ondersteunen/ faciliteren.
- De projectontwikkelaar moet meer oog hebben voor sociale en culturele aspecten in de buurt, en meer oog hebben voor de belangen van de minder koopkrachtige buurtbewoners. Men moet de bewoners meer vertrouwen geven.
- Het stadsdeel moet backing geven aan bewoners inzake de overlast van hangjongeren uit andere wijken.
- *Kinderen willen verhalen gaan maken over hoe zij tegen de buurt aankijken (is al in gang gezet).*

De ondernemers:

- De gemeente en de projectontwikkelaar moeten meer gezamenlijkheid gaan vertonen en niet tegenover elkaar blijven staan.
- Ambtenaren moeten bij vertrek hun werk beter overdragen aan nieuwe medewerkers zodat die goed op de hoogte zijn van wat er in de buurt speelt
- Vanuit de ondernemers is er een initiatief om een winkeliersvereniging op te richten . Er is een contactpersoon en het wijkcentrum wil ondersteuning geven. Enkele ondernemers doen mee aan de buurtspiegel. Ondersteun dit soort initiatieven.

Resultaten en toekomst van de buurtspiegel

Gewoonlijk wordt er door verschillende brillen naar een buurt gekeken, afhankelijk van de posities die verschillende partijen innemen. Het stadsdeel of de woningcorporatie kan naar de buurt kijken door de bril van achtergebleven gebied met grote potenties voor de stad⁵. In de verschillende beleidskokers binnen het stadsdeel (bijvoorbeeld Bouwen en Wonen aan de ene kant en Publiek, Welzijn en Economie aan de andere kant) kan op verschillende schaalniveaus worden gedacht en gewerkt. Dankzij de gebiedsgerichte aanpak vanuit het stadsdeel wordt zoveel mogelijk een integrale aanpak voorgestaan. Het stadsdeel en de corporaties, de projectontwikkelaar, straatmanager, verpleeghuis Wittenberg kijken in toenemende mate door eenzelfde bril. De afstand tussen de zienswijze van de bovengenoemde partijen en die van de bewoners is echter nog groot. Juist een gebiedsgerichte aanpak leent zich ervoor ook de zienswijze van de bewoners mee te nemen. De bril die in deze buurtvisie is opgezet is die van de bewoners en ondernemers in de buurt. Zij geven hun visie op de sterke en zwakke kanten, kansen en bedreigingen van de buurt en komen met aanbevelingen. Er is een sterke roep vanuit de bewoners en ondernemers aan het adres van het stadsdeel om hen, als 'oog en oor

⁵ Soeterbroek en Deug (2001)

van de buurt' op gelijkwaardige wijze en op de geijkte momenten (vroegtijdig) te betrekken bij de toekomstplannen voor de Czaar Peterbuurt/Oostenburg⁶.

Het resultaat van de buurtspiegel is meerledig:

1. Er ligt een buurtvisie die door een breed samengestelde groep bewoners (afspiegeling van de buurt) en ondernemers is ontwikkeld.
2. Deze visie wordt getoetst aan een grotere groep buurtbewoners/ondernemers via een enquête, een oproep op de website en eventueel via een oproep in de Eilander.
3. De bewoners en ondernemers die aan de buurtspiegel deelnemen zijn bereid zich blijvend in te zetten om een vinger aan de pols te houden.
4. Er tekent zich een initiatief van kinderen af die hun eigen visie op de buurt willen geven
5. Een groep ondernemers wil het idee van een winkeliersvereniging verkennen.

Een cruciale randvoorwaarde voor het bereiken van dit resultaat is de persoonlijke benadering bij de werving en het onderhouden van tussentijds contact met de buurtspiegelleden door het opbouwwerk. De opbouwwerker blijkt een onmisbare schakel voor de continuïteit van de buurtspiegel, gezien de wisselende deelname aan de bijeenkomsten. De ervaring met buurtpanels in andere wijken, zoals de Transvaalwijk, levert het inzicht op dat per week de inzet van 4 uur opbouwwerk nodig is om een goed lopend wijkpanel op de been te houden.

De volgende suggesties worden gedaan ten aanzien van het voortbestaan van de buurtspiegel. Het zou zijn goed zijn als er iemand wordt aangesteld, het liefst met wat geld van het stadsdeel, die betrokken is bij de buurt, een vinger aan de pols houdt, steeds vragen opwerpt en die alles terugkoppelt naar de buurtspiegel. Op die manier worden belangrijke vragen tijdig gesteld en worden plannen in een vroeg stadium besproken. Voor het stadsdeel is dat ook handig, want dan kunnen ze tijdig toetsen of hun plannen in de buurtvisie passen.

Je zou er ook politici bij moeten betrekken die oog hebben voor het historische karakter van de buurt, en die niet alleen maar naar het financiële aspect kijken.

⁶ Dat dit nog niet vanzelfsprekend is, bewijst de in juli 2005 verschenen Visie toeristische ontwikkeling in de Oostelijke Binnenstad van de sector Publiek, Welzijn en Economie. In dezelfde tijd was de buurtspiegel Czaar Peterbuurt/Oostenburg, gefinancierd door het stadsdeel, met een buurtvisie bezig waarbij de visie op de toeristische ontwikkeling onderdeel was. De buurtspiegel was er echter niet van op de hoogte dat er een visie toeristische ontwikkeling in de maak was. Samenwerking was hier wellicht vruchtbaarder geweest dan het doorlopen van twee gescheiden trajecten.

Ook hier snijdt het mes aan twee kanten: voor politici zou het goed zijn om de buurtspiegel als achterban te hebben.

Conclusie is dat de groep na de eerste vijf bijeenkomsten en de buurtbrainstorm de continuïteit belangrijk vindt. De vraag is dan hoe je zorgt dat de buurtspiegel bemenst blijft en ook daadwerkelijk een afspiegeling van de buurt blijft. Het is gewenst dat het stadsdeel via het wijkcentrum hierin ondersteuning biedt.

Literatuur

Engbersen, R. & Lodewijks, M. (2004). *De zeven uitdagingen van bewonersparticipatie in herstructureringsoperaties. Een handreiking voor uitvoerende professionals*. Den Haag: Ministerie van VROM, Ministerie van VWS.

Fortuin, K. & Ouwehand, A. (2003). *Leidraad sociale wijkvisie*. Den Haag: Ministerie van VROM, Ministerie van VWS

Nieborg, S.M.A. & Woerds, S. ter (2004). *De gouden stadsregels. Op weg naar moreel burgerschap*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.

Nieborg, S.D.M.A. e.a. (2004). *Buurtpanels. Interculturele bewonersnetwerken*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut (PDF).

Nieborg, S., Voets, A. & Hoek, K. van der (2004). *Een goeie buurt maak je samen. Interculturele bewonersnetwerken*. Amsterdam: Stichting de Wijk.

Raspe, A. & Foolen, J. (2003). *Buurtpanels in de steigers in Amsterdam. Een analyse van het procesverloop*. Utrecht: Verwey- Jonker Instituut.

Schrijvers, E. (2005). En toen was er nog maar één. Bewonersparticipatie in de Amsterdamse Czaar Peterbuurt. In: *Tijdschrift voor de sociale sector*, 3, 2005.

Soeterbroek, F. & Deug, F. (2001). *Op zoek naar ontmoeting en bedrijvigheid in de Czaar Peterbuurt*. De Beuk.

Wijkcentrum Oostelijke binnenstad. Jaarverslag 2003.

Bijlage 1 Buurtvisie in schema

Sterke kanten, Zwakke kanten, Kansen, Bedreigingen en verbeteringsstrategieën voor de buurt;

Standaard lettertype: opmerkingen bewoners

Cursief: opmerking kinderen en jongerenwerker

Vet: ondernemers

	Samenleven	Fysiek/sociaal	Veiligheid
Sterk	- Dorp-in-stadgevoel - Eilandgevoel - Balans privacy-contact - sfeer woonboten - Saamhorigheid - Eigengereidheid - Diverse nationaliteiten - Prettige diversiteit van leefvormen	- Veel water in de buurt - De molen - Scheepvaartkarakter - Rustige wijk - Dichtbij centrum - Dichtbij CS en Amstelstation - Voldoende parkeergelegenheid - Goed openbaar vervoer	- Bewoners kunnen elkaar aanspreken op gedrag; geen 'stadsregels' nodig vanwege gevoel van verbondenheid.

	Samenleven	Fysiek/sociaal	Veiligheid
	- Kunstenaars Blankenstraat - Andere niet-commerciële waarden van kunstenaars - <i>Jongeren vanaf 14 jaar kunnen elkaar ontmoeten dankzij jongerencentrum De Clutch.</i> - <i>Jongeren uit de buurt willen buurt absoluut niet terroriseren.</i> - Veel jonge mensen wonen in de buurt - Naamsbekendheid Czaar Peterstraat - Er zijn nog steeds mensen die kansen in de buurt zien en zich voor de ontwikkeling ervan inzetten. - De buurtbewoners zijn oplettend. Als ze zien dat een ondernemer hard werkt, willen ze hem of haar graag helpen. - De rijdende melkboer is een pluspunt; dit geeft een echt buurtgevoel.	- Gevarieerdheid (niet alles strakgetrokken) - Groenonderhoud - Mooie bomen Blankenstraat - Schoon door stadsreiniging - Speelmogelijkheden - Voldoende basisscholen - Levendiger dan 10 jaar geleden - Oud historisch karakter - Er zijn nog lage huren, naast de hoge huren voor tweeverdieners.	- Buurtregisseur - Vertrek heroïnehoeren uit de Czaar Peterstraat - Oostenburg weliswaar saai, maar wel veilig. - Openbare ruimte (open en doorzichtig) draagt bij aan veiligheid. - Het is een gezellige buurt waarin de mensen elkaar kennen. Dat zorgt ook voor een veilig gevoel.

	Samenleven	Fysiek/sociaal	Veiligheid
Zwak	- Groot verloop en onderhuur in Blankenstraat, waardoor weinig binding. - In Oostenburg weinig sociale cohesie en saai imago. - Zorg om afglijden jongvolwassenen - <i>Sommige jongeren hebben behoefte om ergens anders te hangen dan in de Clutch: op straat: behoefte aan afdak en voetbalveld zonder hondenpoep een chillplek.</i> - Voorzieningen nodig voor jongvolwassenen (hangplekken, skaten, voetbal, darten, videogames, sleutelen aan scooters etcetera) - recent: toenemende overlast hangjongeren uit Zeeburg - Isolement migrantenvrouwen - Te weinig actie door bewoners mede door slechte communicatie vanuit stadsdeel.	- Kleine balkons dus geen vuilnis kwijt: vuilcontainers nodig - Hondenpoep op speelveldjes - Geen goede parkeergelegenheid in Czaar Peterstraat. Moet meer gelopen worden. - Cpstraat houdt bij viaduct op - Parkeervergunningen voor bedrijven slecht geregeld - Eenrichtingverkeer in CzaarPeterstraat zorgt voor opgesloten buurt. - Hard rijden op Cruquiuskade - Bewegwijzering is slecht: slechte verkeersveiligheid. - Oversteek bij zorgcentrum - Begaanbaarheid oversteek - Eenzijdig winkelaanbod (meer variatie en specialisatie, onder andere CD-zaak en boekenwinkel worden gemist) - Verdwijnen van winkels voor eerste levensbehoeften alsook avondwinkel - Giromaat wordt gemist (bij Texaco wordt € 2.50 extra geheven) - Te weinig hotelruimte - <i>Er is niets voor de groep tot 23 jaar; verder voorzieningenniveau voor jongeren goed</i> - Migrantengemeenschap mist cultureel centrum	- Inbraak, fietsendiefstal - Sloop van brommer - Politie doet niets met de aangifte - Drugspanden - Brandgevaarlijke woningen - Stadsreiniging knipt je fiets weg, als die een poosje niet wordt gebruikt

	Samenleven	Fysiek/sociaal	Veiligheid
	- De gemeente heeft de buurt eerst kapot gemaakt en nu mogen een paar 'gekken' de buurt reanimeren. - 's-Avonds te rustig, weinig meer open	- Gevaarlijk kruispunt voor schoolgaande kinderen: klaarovers nodig	
Kansen		- De tv-serie 'Het Blok' heeft veel reclame voor de buurt gemaakt. - Storkterrein heeft mogelijkheden: anticiperen op ontwikkeling; bedrijfsruimten en woningen casco laten opleveren - Projectontwikkelaars interesseren in het karakteristieke, het gevarieerde van de buurt. - De Van Genthallen zijn een goed initiatief. - Meeliften op commerciële ontwikkeling (daktuinen, parkstroken, mooie uitzichten) - Volkstuinen in de Parkstrook (wildgroei binnen kaders) - Goedkope supermarkt op kop Czaar Peterstraat kan levendigheid vergroten - Er komen meer bedrijven wat voor meer werkgelegenheid zorgt.	

	Samenleven	Fysiek/sociaal	Veiligheid
		- Er zijn veel mensen die een huis in de buurt willen kopen. - Een aantal Marokkaanse vrouwen heeft het plan een lunchroom op te zetten.	
<i>Bedreigingen</i>	- Sfeer in de buurt verandert door yuppen - Door gedwongen verhuizingen verlies van sociale cohesie	- Vrijheid verdwijnt; alles wordt gereguleerd (voorbeeld Funen, Cruquiuskade) - Aantal panden met lage huren neemt door sloop en nieuwbouw af. - Dure appartementen op het Van Gendt en Loos terrein - Te dure appartementen bij herhuisvesting; ondoorzichtig beleid gemeente. - Brazilië-centrum is een bedreiging voor ondernemers uit de buurt - Arme buurt qua dagelijkse voorzieningen. Hierdoor dreigen overgebleven kleine ondernemers te verdwijnen - Overlevingskansen voor ondernemers Czaar Peterstraat kleiner sinds komst van de tram - Leegstaande winkels maken verpauperde indruk - Van plannen loopboulevard van Scheepvaartmuseum niets terechtgekomen	

Bijlage 2 Deelnemers aan de buurtspiegel: gerealiseerde afspiegeling van de buurt

In totaal deden 17 bewoners en twee ondernemers mee aan de buurtspiegel. Daarnaast bezochten 16 ondernemers de ondernemersbijeenkomst.

Om een afspiegeling van de buurt te zijn is wat betreft de bewoners (17) gekeken naar de verhouding man-vrouw, de leeftijdafspiegeling, de afspiegeling van woonsituatie, de afkomst, huur/koopwoning, de verdeling over de buurt. Bovendien hebben we ervoor gezorgd dat de deelnemers uit alle delen van de buurt komen.

In onderstaande tabellen is voor deze categorieën aan de linkerkant de feitelijke verdeling op grond van de bevolkingssamenstelling van de buurt weergegeven, onder het kopje 'Czaar Peterbuurt / Oostenburg'. Aan de rechterkant is onder het kopje 'buurtspiegel' de samenstelling van de buurtspiegel in die categorie weergegeven, zodat per categorie de mate van afspiegeling duidelijk wordt.

Man/vrouw verhouding

Man/vrouw verhouding			
Czaar Peterbuurt/Oostenburg		Buurtspiegel	
Mannen	Vrouwen	Mannen	Vrouwen
60%	40%	35%	65%

Van de 17 buurtspiegelleden waren er 6 vrouwen en 11 mannen, dit betekent 35 % vrouwen en 65% mannen. De vrouwen zijn dus licht oververtegenwoordigd.

Leeftijdverhouding

Leeftijdverhouding					
Czaar Peterbuurt/Oostenburg			Buurtspiegel		
Jonger dan 18	18-65	65 of ouder	Jonger dan 18	18-65	65 of ouder
16%	80%	4%	6%	88%	6%

Er waren in de buurtspiegel 15 deelnemers tussen de 18 en 65 jaar (88%)
Een deelnemer was jonger dan 18 (6%, zie ook hieronder) en een deelnemer ouder dan 65 jaar (6%) Om de meningen van jongeren te horen is in samenwerking met de basisschool wordt aandacht besteed aan de visie van kinderen uit groep 7 door hen te vragen verhalen over de buurt te vertellen⁷.

De categorie 18- 65 jaar is nogal een grove categorie. Alleen wat betreft de Czaar Peterbuurt (cijfers Oostenburg zijn niet bekend) kan een onderverdeling worden gemaakt in een groep tot 34 jaar en een groep van 34 -65 jaar. De Czaar Peterbuurt (nb: zonder Oostenburg!) heeft 49 % van de bewoners tussen de 18 en 34 jaar oud. De categorie 34-65 jaar vertegenwoordigt in de Czaar Peterbuurt 32,5%.

Leeftijdverhouding Czaar Peterbuurt zonder Oostenburg			
Czaar Peterbuurt		Buurtspiegel	
18-34 jaar	34-65 jaar	18-34 jaar	34-65 jaar
49%	32,5%	41%	32,5%

⁷ “ Enkele van deze verhalen zijn ter illustratie in de tekst opgenomen.

Omdat de Czaar Peterbuurt veel bewoners tussen de 18 en 34 jaar oud heeft (49%), hebben we in de buurtspiegel extra aandacht aan de vertegenwoordiging van deze leeftijdscategorie besteed.

Zeven van de 17 deelnemers zijn 18-24 jaar (41%);

acht zijn tussen 35 en 49 jaar (32,5%),

Hiermee is een aardige leeftijd-afspiegeling bereikt, zeker als men bedenkt dat deze gedetailleerde cijfers niet bekend zijn van Oostenburg en dat daar relatief meer ouderen wonen).

Woonsituatie

Woonsituatie			Buurtspiegel		
Czaar Peterbuurt/Oostenburg					
Alleen-wonend	Gezin met kinderen	Huishoudens zonder kinderen	Alleen-wonend	Gezin met kinderen	Huishoudens zonder kinderen
40%	30%	30%	35%	41%	23,5%

6 van de 17 buurtspiegel-deelnemers zijn alleenwonend (35 %)

7 van de 17 wonen in een gezin met kinderen (waarvan één met thuiswonend kind) (41%)

4 van de 17 hebben een tweepersoons huishouden zonder kinderen (23,5%)

Het aantal tweepersoonshuishoudens en alleenwonenden zijn aan de lage kant. Er waren een aantal toezeggingen van personen die vanwege drukte op het werk niet zijn doorgegaan. Toch is de afspiegeling nog heel redelijk.

Afkomst

Afkomst			Buurtspiegel		
Czaar Peterbuurt/Oostenburg					
Nederlandse afkomst	Westerse allochtonen	Niet-westerse allochtonen	Nederlandse afkomst	Westerse allochtonen	Niet-westerse allochtonen
50%	10%	40%	53%	12%	35%

9 van de 17 buurtspiegeldeelnemers zijn van Nederlandse afkomst (53%)
 2 van de 17 zijn 'westerse allochtonen' (12 %)
 6 van de 17 zijn niet-westers allochtonen (waarvan 3 Marokkaans en 3 Surinaams/ Antilliaans) (35%).

Koop en huursituatie

Koop en huursituatie					
Czaar Peterbuurt/Oostenburg			Buurtspiegel		
Eigenaar-bewoners	Sociale verhuur	Particuliere verhuur	Eigenaar-bewoners	Sociale verhuur	Particuliere verhuur
5%	83%	12%	12%	82%	6%

2 van de 17 waren eigenaar-bewoner (12%)
 14 van de 17 huurden van een sociale verhuurder: 82%
 1 van de 17 huurde van een particuliere verhuurder (6%)

De verdeling over de buurt

Buurtspiegel-deelnemers komen uit alle hoeken van de buurt.
 Vijf deelnemers wonen op Oostenburg
 Twee in de Conradstraat; een aan het begin en een aan het eind van de straat
 Twee deelnemers komen uit de Czaar Peterstraat (midden en eind)
 Vijf deelnemers komen uit de Blankenstraat
 Een uit de Kraijenhoffstraat
 Een van de Cruquiuskade (woonbootbewoner)
 Een toekomstige bewoner van het Funen.

Colofon

opdrachtgever
financier
auteur
met medewerking van

eindredactie
basisontwerp binnenwerk
opmaak
foto's binnenwerk
uitgave

Wijkcentrum Oostelijke Binnenstad Amsterdam
Stadsdeel Oostelijke Binnenstad
Dr. S.M.A. Nieborg, Verwey-Jonker Instituut
P. Paschenegger en A. Weber, Wijkcentrum
Oostelijke Binnenstad Amsterdam
J. de Klein
Gerda Mulder BNO, Oosterbeek
N. van Koutrik
T. in 't Ven en A. Weber
Verwey-Jonker Instituut
Kromme Nieuwegracht 6
3512 HG Utrecht
telefoon 030-2300799
telefax 030-2300683
e-mail secr@verwey-jonker.nl

De publicatie

De publicatie kan gedownload en/of besteld worden via onze website:

<http://www.verwey-jonker.nl>.

Behalve via deze site kunt u producten bestellen door te mailen naar verwey-jonker@adrepak.nl of faxen naar 070-359 07 01, onder vermelding van de titel van de publicatie, uw naam, factuuradres en afleveradres.

ISBN 90-5830-18-69

© Verwey-Jonker Instituut, Utrecht 2005

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij het Verwey-Jonker Instituut.

Gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt vermeld.

The copyright of this publication rests with the Verwey-Jonker Institute.

Partial reproduction is allowed, on condition that the source is mentioned.